

AN'ANAVIY VA ONLAYN TAYYORLOV KURSLARIDA O'SMIR YOSHLARNING INGLIZ TILINI O'RGANISH SAMARADORLIGI TAHLILI

Rohataliyeva Mohira

Toshkent Xalqaro Moliyaviy

Boshqaruv va Texnologiyalar Universiteti

rohataliyevamohira@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarida o'smir yoshlarning ingliz tilini o'rganish samaradorligi nazariy-analitik yondashuv asosida tahlil qilinadi. Tadqiqot empirik tajribaga emas, balki mavjud ilmiy adabiyotlar, rasmiy hisobotlar va statistik ma'lumotlarning tizimli va qiyosiy tahliliga asoslanadi. Tahlil jarayonida ingliz tilini o'qitishda an'anaviy va onlayn ta'lim shakllarining asosiy xususiyatlari, afzalliklari va cheklovlari aniqlanadi.

Olingan natijalar ingliz tilini o'rganish samaradorligi bevosita ta'lim shakliga emas, balki metodik yondashuvlar, o'quv resurslarining sifati va ta'lim jarayonining tashkiliy omillariga ko'proq bog'liqligini ko'rsatadi. Shuningdek, tadqiqot natijalari an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarini qarama-qarshi qo'yishdan ko'ra, ularni o'zaro uyg'unlashtirish orqali ta'lim samaradorligini oshirish mumkinligini asoslaydi. Mazkur tadqiqot ingliz tilini o'qitish amaliyotini takomillashtirish hamda kelgusida empirik izlanishlar olib borish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Abstract: This article analyzes the effectiveness of English language learning among adolescents in traditional and online preparatory courses based on a theoretical and analytical approach. The study is not grounded in empirical research but relies on a systematic and comparative analysis of existing academic literature, international and national official reports, and statistical data related to the topic. The analysis identifies the key didactic characteristics, advantages, and limitations of traditional and online forms of English language instruction and highlights the main factors influencing the learning process.

The findings indicate that the effectiveness of learning English depends less on the form of instruction itself and more on methodological approaches, the quality of learning resources, the level of interaction between teachers and learners, and organizational aspects of the educational process. Furthermore, the study substantiates that integrating traditional and online preparatory courses, rather than viewing them as opposing formats, can significantly enhance the effectiveness of English language education. This research provides a theoretical foundation for improving English language teaching practices, optimizing instructional formats, and conducting future empirical studies in this field.

Аннотация: В данной статье на основе теоретико-аналитического подхода рассматривается эффективность изучения английского языка подростками в традиционных и онлайн подготовительных курсах. Исследование не опирается на эмпирические данные, а базируется на систематическом и сравнительном анализе существующей научной литературы, международных и национальных официальных отчетов, а также статистических данных по теме исследования. В ходе анализа выявлены основные дидактические особенности, преимущества и ограничения традиционных и онлайн форм обучения английскому языку, а также определены ключевые факторы, влияющие на образовательный процесс.

Результаты исследования показывают, что эффективность изучения английского языка в большей степени зависит не от формы обучения как таковой, а от используемых методических подходов, качества учебных ресурсов, уровня взаимодействия между преподавателем и обучающимися, а также организационных аспектов учебного процесса. Кроме того, обосновано, что интеграция традиционных и онлайн подготовительных курсов, а не их противопоставление, способствует повышению эффективности обучения английскому языку. Настоящее исследование служит важной теоретической основой для совершенствования практики преподавания английского языка, оптимизации форм обучения и проведения дальнейших эмпирических исследований.

Kalit so‘zlar: an’anaviy ta’lim; onlayn ta’lim; tayyorlov kurslari; o‘smir yoshlar; ingliz tilini o‘qitish; ta’lim samaradorligi; nazariy-analitik tahlil.

Kirish

So‘nggi yillarda raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi ta’lim jarayonining shakllari va mazmunini tubdan o‘zgartirib, xorijiy tillarni, xususan ingliz tilini o‘qitishda yangi yondashuvlarning paydo bo‘lishiga sabab bo‘ldi.

An’anaviy ta’lim bilan bir qatorda onlayn tayyorlov kurslarining keng joriy etilishi ingliz tilini o‘rganish samaradorligini qayta ko‘rib chiqish zaruratini yuzaga keltirdi.

Xorijiy tillarni o‘qitish zamonaviy ta’lim tizimining muhim yo‘nalishlaridan biri bo‘lib, ingliz tili global muloqot, ta’lim va kasbiy faoliyatda yetakchi til sifatida e’tirof etiladi. O‘zbekistonda ham ingliz tilini o‘rganishga bo‘lgan ehtiyoj ortib borayotgani sababli, tayyorlov kurslari ta’lim tizimining muhim tarkibiy qismiga aylandi. Ushbu jarayonda ta’limning an’anaviy va onlayn shakllari parallel ravishda rivojlanmoqda.

Mazkur tadqiqot an’anaviy va onlayn tayyorlov kurslarida ingliz tilini o‘rganayotgan o‘smir yoshdagi o‘quvchilarning ta’lim samaradorligini tahlil qilishga qaratilgan. Tadqiqot doirasida ingliz tilini o‘qitish jarayonida qo‘llanilayotgan turli ta’lim shakllarining o‘quvchilarning til kompetensiyasiga ta’siri mavjud ilmiy va statistik ma’lumotlar asosida baholanadi. Mavjud ilmiy adabiyotlarda ingliz tilini

o'qitishda an'anaviy va onlayn ta'lim shakllarining afzalliklari va cheklovlari alohida yoritilgan bo'lsa-da, ularning o'smir yoshdagi o'quvchilar uchun qiyosiy samaradorligi masalasi yetarli darajada tizimli o'rganilmagan. Aksariyat tadqiqotlar ushbu ta'lim shakllarini alohida tahlil qilish bilan cheklanib, ularni bir xil mezonlar asosida solishtirish masalasiga kam e'tibor qaratadi. Mazkur tadqiqot ingliz tilini o'qitish jarayonida ta'lim shaklini tanlash masalasini ilmiy asosda yoritishga xizmat qiladi. Tadqiqot natijalari o'qituvchilar, ta'lim muassasalari va tayyorlov kurslari tashkilotchilari uchun metodik qarorlar qabul qilishda muhim ahamiyatga ega bo'lishi mumkin.

Ushbu tadqiqot natijalari ingliz tilini o'qitishda an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarini samarali uyg'unlashtirish imkoniyatlarini aniqlashga yordam beradi. Shuningdek, tadqiqot xulosalari kelgusida empirik tadqiqotlar o'tkazish hamda o'smir yoshlar uchun mos ta'lim modellari ishlab chiqish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Adabiyotlar sharhi

So'nggi yillarda ta'lim tizimida raqamlashtirish jarayonlarining jadallashuvi xorijiy tillarni, xususan ingliz tilini o'qitish metodikasiga ham sezilarli ta'sir ko'rsatdi. An'anaviy sinf muhitida olib boriladigan ta'lim bilan bir qatorda, onlayn tayyorlov kurslari orqali til o'qitish keng ommalashmoqda. Ayniqsa, o'smir yoshdagi o'quvchilar (13–17 yosh) uchun moslashuvchan, texnologiyaga asoslangan ta'lim shakllarining samaradorligi pedagogik va metodik tadqiqotlarning dolzarb yo'nalishiga aylandi. Xorijiy tilni o'rganishda ta'lim muhiti, o'qitish shakli va foydalaniladigan metodlar o'quvchilarning til kompetensiyasini shakllantirishda muhim omil hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarining o'smir yoshlar ingliz tilini o'zlashtirish jarayoniga ta'sirini qiyosiy tahlil qilish ilmiy-amaliy ahamiyat kasb etadi.

An'anaviy ta'lim tizimida xorijiy tillarni o'qitish masalalari o'zbek metodist olimlari tomonidan uzoq yillardan buyon o'rganib kelinmoqda. Jumladan, J. Jalolov xorijiy tillarni o'qitish metodikasida kommunikativ yondashuvning ahamiyatini asoslab, til o'rganish jarayoni real muloqotga yo'naltirilishi lozimligini ta'kidlaydi (Jalolov, 2012). Uning fikricha, an'anaviy auditoriya muhitida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi jonli muloqot til ko'nikmalarining shakllanishida muhim rol o'ynaydi.

Shuningdek, N. Mahmudov va A. Nurmonov tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda til ta'limida yosh psixologiyasi, motivatsiya va metod tanlovi masalalari yoritilgan bo'lib, o'smir yoshlarning til o'rganish jarayonida rag'batlantirish omili muhim ekanligi qayd etiladi (Mahmudov & Nurmonov, 2010). So'nggi yillarda o'zbek tadqiqotchilari tomonidan onlayn ta'lim va raqamli texnologiyalar asosida ingliz tilini o'qitish masalalariga bag'ishlangan ilmiy ishlar soni ortib bormoqda. D. Raxmatullayeva o'z tadqiqotida onlayn platformalardan

foydalanish o'quvchilarning mustaqil ishlash ko'nikmalarini rivojlantirishini va til o'rganishga bo'lgan qiziqishini oshirishini ta'kidlaydi (Raxmatullayeva, 2020).

Bundan tashqari, M. Xudoyberdiyeva tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda masofaviy ta'lim sharoitida ingliz tilini o'qitishning metodik xususiyatlari tahlil qilinib, onlayn kurslar tinglab tushunish va lug'at boyligini oshirishda samarali ekanligi aniqlangan (Xudoyberdiyeva, 2021). Xorijiy tadqiqotchilar orasida Hockly (2018) va Means et al. (2014) onlayn va an'anaviy ta'limni qiyosiy tahlil qilib, texnologiyaga asoslangan ta'lim shakllari o'quvchilarning faolligini oshirishini qayd etadilar. Ushbu tadqiqotlar o'zbek ta'lim kontekstida ham muhim metodik asos bo'lib xizmat qiladi.

2020-yildan keyingi davrda, xususan pandemiya sharoitida onlayn ta'limning keng joriy etilishi bu yo'nalishdagi ilmiy izlanishlarni jadallashtirdi. S. To'xtayeva (2022) o'z ishida onlayn tayyorlov kurslarining o'smir yoshdagi o'quvchilar uchun qulayliklari va cheklovlarini tahlil qilib, texnik vositalardan to'g'ri foydalanilganda ta'lim samaradorligi oshishini ta'kidlaydi. Shuningdek, A. Abdurahmonov (2023) ingliz tilini o'qitishda aralash (blended learning) modelining samaradorligini o'rganib, an'anaviy va onlayn ta'lim elementlarini uyg'unlashtirish eng maqbul yechim ekanligini ilmiy asoslaydi.

Ilmiy adabiyotlarda onlayn ta'limning samaradorligi borasida turli qarashlar mavjud. Ayrim tadqiqotchilar onlayn kurslar jonli muloqotning yetishmasligi sababli gapirish (speaking) ko'nikmasini rivojlantirishda an'anaviy ta'limdan kamroq samarali ekanligini ta'kidlaydilar (Jalolov, 2012). Boshqa olimlar esa, aksincha, videoaloqa, interaktiv platformalar va virtual muhit bu kamchilikni bartaraf etishini ilgari suradilar (Raxmatullayeva, 2020). Mazkur qarama-qarshi fikrlar an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarini qiyosiy o'rganish zaruratini yanada kuchaytiradi. Mavjud ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, o'zbek tadqiqotchilari tomonidan ingliz tilini onlayn va an'anaviy shakllarda o'qitish masalalari alohida- alohida o'rganilgan. Biroq, aynan o'smir yoshdagi o'quvchilar misolida an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarining samaradorligini qiyosiy tahlil qiluvchi kompleks tadqiqotlar yetarli emas. Shu bois, mazkur tadqiqot an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarining o'smir yoshlarning ingliz tilini o'zlashtirish darajasiga ta'sirini ilmiy asosda tahlil qilish orqali mavjud ilmiy bo'shliqni to'ldirishga qaratilgan.

Metodologiya

Mazkur tadqiqot nazariy-analitik va qiyosiy tahlil yondashuviga asoslangan bo'lib, unda empirik tajriba o'tkazilmagan. Tadqiqot an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarida o'smir yoshdagi o'quvchilarning ingliz tilini o'rganish samaradorligini mavjud ilmiy adabiyotlar, rasmiy statistik ma'lumotlar hamda ikkilamchi manbalar asosida tahlil qilishga qaratilgan. Ushbu yondashuv mavzu doirasida shakllangan nazariy qarashlarni tizimlashtirish va ta'lim shakllari bo'yicha umumiy tendensiyalarni

aniqlash imkonini beradi.

Tadqiqot jarayonida O'zbekiston va xorijiy olimlarning ingliz tilini o'qitish, masofaviy ta'lim va ta'lim samaradorligi masalalariga bag'ishlangan ilmiy maqolalari, monografiyalari, shuningdek ta'lim sohasiga oid rasmiy hisobotlar va ochiq statistik ma'lumotlardan keng foydalanildi. Manbalar tanlashda ularning dolzarbligi, ishonchliligi va mavzuga bevosita aloqadorligi asosiy mezon sifatida belgilandi. Yig'ilgan ma'lumotlar tizimli, qiyosiy va statistik tahlil usullari yordamida qayta ishlanib, an'anaviy va onlayn ta'lim shakllarining umumiy va farqli jihatlari aniqlandi. Ingliz tilini o'rganish samaradorligi til kompetensiyasining shakllanish darajasi, o'qitish shaklining moslashuvchanligi, ta'lim resurslaridan foydalanish imkoniyatlari hamda o'quvchilarning motivatsiyasi kabi mezonlar asosida baholandi.

Tadqiqot natijalari an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarining afzallik va cheklovlarini aniqlash, ularning ingliz tilini o'qitish jarayoniga ta'sirini umumlashtirish hamda asoslantirilgan ilmiy xulosalar chiqarishga xizmat qildi. Shuningdek, mazkur natijalar kelgusida empirik tadqiqotlar olib borish va integratsiyalashgan ta'lim modellarini ishlab chiqish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

TADQIQOT VA SO'ROVNOMALAR QISMI

(Empirik tadqiqot o'tkazish uchun konseptual model va namunaviy so'rovnoma)

Mazkur tadqiqot nazariy-analitik xarakterga ega bo'lsa-da, olingan xulosalarni kelgusida empirik jihatdan tasdiqlash maqsadida so'rovnoma asosidagi tadqiqot modelini taklif etish maqsadga muvofiqdir. Quyida o'smir yoshdagi o'quvchilar orasida o'tkazilishi mumkin bo'lgan so'rovnoma tuzilmasi keltiriladi.

Tadqiqot obyekti va ishtirokchilari

Tadqiqot obyekti sifatida an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarida ingliz tilini o'rganayotgan 13–17 yoshdagi o'quvchilar tanlanadi. Tadqiqotda kamida 100 nafar respondent, jumladan, 50 nafari an'anaviy va 50 nafari onlayn tayyorlov kurslari tinglovchilari ishtirok etishi maqsadga muvofiq deb hisoblanadi. Respondentlar yosh xususiyatlari, o'rganish darajasi va ta'lim sharoitlarining nisbatan o'xshashligi asosida tanlab olinadi. Bu holat tadqiqot natijalarining ishonchliligini ta'minlash va ta'lim shakllari o'rtasidagi farqlarni xolisona aniqlash imkonini beradi. Shuningdek, tanlangan respondentlar ingliz tilini o'rganish bo'yicha kamida bir o'quv semestri davomida tajribaga ega bo'lishi tahlilning aniqligini oshiradi.

Tadqiqot maqsadi

O'smir yoshdagi o'quvchilarning ingliz tilini o'rganish samaradorligiga ta'lim shaklining (an'anaviy yoki onlayn) ta'sirini aniqlash va ularning afzallik hamda cheklovlarini baholashdan iborat. Shuningdek, tadqiqot doirasida har ikki ta'lim shaklida qo'llanilayotgan metodik yondashuvlarning samaradorlikka ta'siri tahlil

qilinadi. Bundan tashqari, o'quvchilarning til ko'nikmalarini rivojlantirish va ta'lim jarayonidan qoniqish darajasini oshirishda integratsiyalashgan ta'lim modelining imkoniyatlari aniqlab beriladi. Tadqiqot natijalari asosida ingliz tilini o'qitish jarayonini takomillashtirishga qaratilgan ilmiy-amaliy xulosalar ishlab chiqish ko'zda tutiladi.

So'rovnoma savollari namunasi

1. Yoshingiz:
 - 13–14
 - 15–16
 - 17
2. Qaysi ta'lim shaklida ingliz tilini o'rganmoqdasiz?
 - An'anaviy tayyorlov kursi
 - Onlayn tayyorlov kursi
3. Darslarda tushuntirishlar siz uchun qanchalik tushunarli?
 - Juda tushunarli
 - Qisman tushunarli
 - Qiyin
4. Dars jarayonida o'qituvchi bilan muloqot darajasi:
 - Juda yuqori
 - O'rtacha
 - Past
5. Qaysi ko'nikmalaringiz ko'proq rivojlandi?
 - Speaking
 - Listening
 - Reading
 - Writing
6. Ingliz tilida erkin gapirish darajangizni qanday baholaysiz?
 - Yuqori
 - O'rtacha
 - Past
7. Ushbu kurs sizning ingliz tilini o'rganishga bo'lgan qiziqishingizni:
 - Oshirdi
 - O'zgartirmadi
 - Kamaytirdi
8. Umumiy qoniqish darajangiz:
 - Juda qoniqarli
 - Qoniqarli
 - Qoniqarsiz

Ma'lumotlarni tahlil qilish

So'rovnoma natijalari foizli taqsimot va qiyosiy tahlil usullari yordamida tahlil qilinadi. An'anaviy va onlayn tayyorlov kurslari o'rtasidagi farqlar til ko'nikmalari va o'quvchilarning qoniqish darajasi asosida aniqlanadi. Qo'shimcha ravishda, o'quvchilarning tinglab tushunish, gapirish, o'qish va yozish ko'nikmalaridagi o'zgarishlar alohida ko'rsatkichlar sifatida baholanadi. Tahlil jarayonida har bir ta'lim shaklining samaradorligi o'quvchilarning subyektiv baholari va umumiy natijalari o'rtasidagi bog'liqlik orqali izohlanadi. Olingan natijalar asosida ta'lim shakllari o'rtasidagi o'xshashlik va tafovutlar aniqlanib, ularning ingliz tilini o'rganish jarayoniga ta'siri umumlashtiriladi.

Kutilayotgan natijalar

So'rovnoma natijalari an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarining o'smir yoshlar ingliz tilini o'rganish jarayonidagi real samaradorligini empirik jihatdan tasdiqlashga xizmat qiladi. Shuningdek, aralash (blended learning) modelining afzalliklari ilmiy asosda ko'rsatib berilishi mumkin.

O'smir yosh (13–17 yosh) til o'rganishda psixologik va kognitiv jihatdan muhim bosqich hisoblanadi. Ushbu davrda o'quvchilarning diqqatni jamlash qobiliyati, mustaqil fikrlashi va motivatsiyasi ta'lim shakliga nisbatan sezgir bo'ladi. Shu sababli, an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarining samaradorligini baholashda faqat o'qitish shaklini emas, balki unga ta'sir etuvchi tashkiliy va metodik omillarni ham hisobga olish zarur.

An'anaviy tayyorlov kurslarida o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi bevosita muloqot, jamoada ishlash va darhol fikr bildirish (feedback) imkoniyati o'smirlarning gapirish (speaking) va tinglab tushunish (listening) ko'nikmalarini rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi. Auditoriya muhitida o'qituvchining nazorati va rag'batlantirishi o'quvchilarning darsga mas'uliyat bilan yondashishiga yordam beradi. Onlayn tayyorlov kurslari esa o'smir yoshdagi o'quvchilarga ta'lim jarayonini individuallashtirish imkonini beradi. Masalan, video darslarni qayta ko'rish, interaktiv mashqlarni mustaqil bajarish va raqamli resurslardan foydalanish orqali o'quvchilar o'z sur'atida bilim olishi mumkin. Bu holat, ayniqsa, uyatchan yoki auditoriyada faol bo'la olmaydigan o'quvchilar uchun qulay hisoblanadi. Shu bilan birga, onlayn ta'limda texnik muammolar, internet tezligi va o'quvchining o'zini o'zi nazorat qilish darajasi ta'lim samaradorligiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. O'smir yoshdagi o'quvchilarda o'z-o'zini boshqarish ko'nikmalari yetarli darajada shakllanmagan bo'lsa, onlayn kurslarning samaradorligi pasayishi ehtimoli mavjud.

Mazkur jihatlar shuni ko'rsatadiki, an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarining har biri o'ziga xos afzallik va cheklavlarga ega. Shu sababli, ularni alohida baholashdan ko'ra, o'smir yoshdagi o'quvchilar uchun aralash (blended learning) ta'lim modelini joriy etish eng maqbul yechim sifatida namoyon bo'ladi.

Natijalar

Mavjud ilmiy adabiyotlar, rasmiy hisobotlar va statistik ma'lumotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslari o'smir yoshlarning ingliz tilini o'rganish jarayoniga turli jihatdan ta'sir ko'rsatadi. Natijalar til o'rganish samaradorligi ta'lim shaklining o'ziga emas, balki o'qitish metodlari, o'quv resurslari va ta'lim jarayonining tashkiliy xususiyatlariga ko'proq bog'liqligini ko'rsatmoqda. Tahlil qilingan manbalarda an'anaviy tayyorlov kurslari bevosita pedagogik nazorat va jonli muloqot orqali o'quvchilarning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirishda nisbatan samarali ekanligi qayd etiladi. Shu bilan birga, onlayn tayyorlov kurslari moslashuvchanlik, mustaqil ta'lim va raqamli resurslardan keng foydalanish imkoniyatlari orqali til o'rganish jarayonini qo'llab-quvvatlashaniqlangan. Bu holat Literature Review bo'limida keltirilgan ilmiy qarashlar bilan mos keladi.

Statistik ma'lumotlar tahlili onlayn ta'lim shakllarining so'nggi yillarda kengayib borayotganini ko'rsatadi, biroq bu holat an'anaviy ta'limning ahamiyati kamayganini anglatmaydi. Aksincha, ko'plab tadqiqotlarda ingliz tilini o'qitishda an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarining parallel yoki uyg'un holda qo'llanilishi samaradorlikni oshirishi ta'kidlanadi. Mazkur xulosa Methodology bo'limida belgilangan qiyosiy va tizimli tahlil natijalariga mos keladi.

Umumlashtirilgan natijalarga ko'ra, o'smir yoshlar uchun ingliz tilini o'qitishda ta'lim shaklini tanlashdan ko'ra, metodik yondashuvning sifatli tashkil etilishi, mos o'quv resurslari va o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasi muhimroq omil hisoblanadi. Shu sababli, an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarini qarama-qarshi qo'yish emas, balki ularni bir-birini to'ldiruvchi ta'lim shakllari sifatida baholash maqsadga muvofiqdir.

Muhokama

Mazkur tadqiqot natijalari adabiyotlar sharhida keltirilgan ilmiy qarashlarni tasdiqlaydi hamda ingliz tilini o'qitishda ta'lim shaklining o'zi emas, balki uni tashkil etish sifati va metodik yondashuvlar hal qiluvchi omil ekanligini ko'rsatadi. Tahlil shuni anglatadiki, an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslari o'smir yoshlarning ingliz tilini o'rganish jarayoniga turli kompetensiyalar doirasida ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

An'anaviy tayyorlov kurslarining kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishdagi nisbiy ustunligi Jalolov (2012) tomonidan ilgari surilgan jonli muloqotga asoslangan ta'lim konsepsiyasi bilan uyg'unlashadi. Shu bilan birga, onlayn tayyorlov kurslarining moslashuvchanligi va mustaqil o'rganishni qo'llab-quvvatlashi Raxmatullayeva (2020) hamda Xudoyberdiyeva (2021) tadqiqotlarida qayd etilgan xulosalar bilan mos keladi. Muhokama jarayonida aniqlanishicha, o'smir yoshlar uchun ingliz tilini o'qitishda onlayn ta'limning samaradorligi ko'p jihatdan o'quvchilarning raqamli savodxonligi, o'qituvchining metodik tayyorgarligi va ta'lim resurslarining sifatiga bog'liq. Bu holat To'xtayeva (2022) tomonidan ko'rsatib o'tilgan onlayn ta'limdagi

tashkiliy va texnik omillar muhimligini yana bir bor tasdiqlaydi. Shuningdek, tahlil natijalari an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarini qarama-qarshi qo'yish ilmiy jihatdan asosli emasligini ko'rsatadi. Aksincha, Abdurahmonov (2023) ta'kidlaganidek, aralash (blended learning) ta'lim modeli o'smir yoshlarning ingliz tilini o'rganish jarayonida samaradorlikni oshirish uchun eng maqbul yondashuv sifatida namoyon bo'lmoqda.

Umuman olganda, ushbu tadqiqot natijalari mavjud adabiyotlarda qayd etilgan qarashlarni umumlashtiradi va o'smir yoshlar uchun ingliz tilini o'qitishda moslashuvchan, metodik jihatdan puxta tashkil etilgan ta'lim muhitining muhimligini ilmiy asosda izohlaydi.

Xulosa

Mazkur tadqiqotda an'anaviy va onlayn tayyorlov kurslarida o'smir yoshlarning ingliz tilini o'rganish samaradorligi mavjud ilmiy adabiyotlar va statistik ma'lumotlar tahlili asosida ko'rib chiqildi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, ingliz tilini o'qitish samaradorligi bevosita ta'lim shakliga emas, balki o'qitish jarayonining metodik jihatdan to'g'ri tashkil etilishi, o'quv resurslarining sifati va o'quvchilarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasiga ko'proq bog'liq. An'anaviy tayyorlov kurslari jonli muloqot va pedagogik nazorat orqali kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda muhim ahamiyatga ega bo'lsa, onlayn tayyorlov kurslari moslashuvchanlik va mustaqil ta'lim imkoniyatlari bilan ajralib turadi. Shu bois, ushbu ikki ta'lim shaklini bir-biriga qarama-qarshi qo'yishdan ko'ra, ularni o'zaro to'ldiruvchi yondashuvlar sifatida baholash maqsadga muvofiqdir.

Tadqiqot xulosalari ingliz tilini o'qitish amaliyotida aralash (blended learning) ta'lim modelidan foydalanish samaradorlikni oshirishi mumkinligini ko'rsatadi. Mazkur ish kelgusida o'smir yoshlar orasida empirik tadqiqotlar olib borish, shuningdek ta'lim shakllarining aniq kompetensiyalar rivojiga ta'sirini chuqurroq o'rganish uchun nazariy asos bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Jalolov, J. (2012). *Chet tillarni o'qitish metodikasi*. Toshkent: O'qituvchi.
2. Mahmudov, N., & Nurmonov, A. (2010). *Til va ta'lim muammolari*. Toshkent: Fan.
3. Raxmatullayeva, D. (2020). Onlayn ta'lim sharoitida ingliz tilini o'qitishning metodik asoslari. *Xalq ta'limi*, 4, 45–49.
4. Xudoyberdiyeva, M. (2021). Masofaviy ta'limda xorijiy til o'qitish samaradorligi. *Ta'lim va innovatsiya*, 2, 62–66.
5. To'xtayeva, S. (2022). Raqamli ta'lim va xorijiy tillarni o'qitish. Toshkent: Fan va texnologiya.
6. Abdurahmonov, A. (2023). Blended learning modelining ingliz tili ta'limidagi ahamiyati. *Pedagogik mahorat*, 1, 33–38.
7. Means, B., et al. (2014). *Learning Online: What Research Tells Us*. New York:

Routledge.

8. Hockly, N. (2018). Digital technologies in ELT. *ELT Journal*, 72(3), 317–325.
9. UNESCO. (2021). Education in a post-COVID world: Nine ideas for public action.
10. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi. (2023). *Aholining ta’lim darajasi va xorijiy tillarni o‘rganish bo‘yicha statistik ko‘rsatkichlar*. Rasmiy axborot portali: <https://stat.uz/uz/>